

Mordet i tågkupén 1895

Kring sekelskiftet var det två mord som alla pratade om. Medlemordet natten till den 29 januari 1911 gsv nystartade Norra Västerbotten den start den behövde. Det andra var mordet i tågkupén i Jörn fredag 18 januari 1895.

Båda morderna hade det gemensamt att de åtföljdes av stora rättegångar som slutade i att ingen

dömdes. De har också det gemensamt att det skrivits massor om dem långt efter det att de skedde. Det i järnvägskupén har fått helsidor i Norran 12/5 1931 och i Skelleftebladet 20/6 1945.

Mordet nämns i August Strindbergs samlade skrifter och i september 2023 utkommer Thomas Svenssons Den stora elden som utgår från mordet.

Ca 1900. Jörns station. T.h. är järnvägshotellet och matsalen (Järnvägsmuseum, färglagd)

Det första meddelandet om dödsfallet:

Hastigt dödsfall. Enligt från Boden ankommet telegram har trävaruhandlanden J. O. Johansson från Sundsvall funnits död i en andra klassens järnvägskupé, sedan uppgående tåget vid åttatiden i fredags afton inkommit till Boden. Dödsfallet, som antagligen orsakats af hjärtförslamning, hade inträffat mellan Jörn och Boden. Den så hastigt afidne hade först köpt biljätt till Badstuträsk och från sistnämnda plats löst ny biljätt till Gammelstad nära Luleå. Han var — omtalar Sundsvalls-Posten — stadd å resa för en betydande trävaruaffär, som han tillsammans med hr O. Sillerström drifver i dessa trakter och å Finland; hvarifrån stora timmerflottor forslats ned för att förädlas vid Johannesvik, i hvilket han var delägare.

1895-01-21 Jämtlandsposten

Den tidens skribenter sökte efter makabra detaljer. Norrbottens-Kuriren skrev exempelvis 22/1:

”Konduktören fann då till sin förskräckelse mannen liggande med vidöppen mun och stirrande ögon samt armen slappt nedhängande utmed soffan”

Doktor Svartengren var inte särskilt skarpsynt när han uppgav dödsorsaken som hjärtförslamning. Vid obduktionen i Sundsvall konstaterades det att Johan Olof Johansson (1852-1895) blivit mördad genom ett våldsamt slag bakom höger öra som krossade hjärnskålen.

Det var rånmord. Hela 7,300 kr hade stulits från den avlidne enligt dennes noteringar om sin reskassa.

Utöver trävaruhandlaren fanns bara två passagerare och konduktören ombord på tåget. Men alla ansågs vara oskyldiga.

En annan teori var att någon fripassagerare medföljt tåget. Två luffare, en skomakare och en skräddare häktades också men visade sig vara oskyldiga.

Ett vittne uppenbarade sig som kunde berätta att han sett trävaruhandlaren på stationen i Sundsvall tillsammans med ett antal tvivelaktiga personer. Kunde någon av dem ha följt med norrut och under matstoppet i Jörn utfört mordet, klivit av tåget och återvänt söderut med ett annat tåg? Detta blev polisens nya huvudspår.

O mkring denna tidpunkt påstods Johan Ehrnfrid Albin Westermark-Rosén (1853-1921) ha befunnit sig i Sundsvall. Han var riksbe- kant som yrkestjuv med specialisering på ficktju- veri.

Han talade ryska, tyska och engelska och hade gjort ”arbetsresor” till mängder av länder. Utom i Sverige hade han även suttit i fängelse i Ryssland, Norge och Danmark.

Westermark-Rosén i slutet av 1800-talet.

Ett av vittnena från järnvägsstationen i Sundsvall kände igen Westermark-Rosén som en av männen kring trävaruhandlaren. Sällskapet ska ha rest norrut och en Malåbo kände utifrån ett fo- tografi igen ficktjuven som en av dem.

Westermark-Rosén påträffades i Härnösand och häktades 14 mars 1895 för en annan begången stöld och för rånmordet.

S tadsfiskalen i Sundsvall mottog i slutet av februari 1896 ett brev från en anonym sann- drömmare som beskrev hur mordet gått till. En av detaljerna i drömmen var att mördaren skurit ett hål i sin överrocks nedre högra sida, stoppat sedel- buntarna dit och sedan gått ut genom kupédör- ren.

Vid polisförhøret i Sollefteå konstaterades det att i W-R:s överrock hade en slags ficka åstadkom- mits genom att fodret var hopsytt vid ytteryget. När upptäckten gjordes blev tjuven blek som ett lik, föll i gråt och var nära att svimma.

Men sanndrömmaren vågade inte ge sig till känna förrän mördaren häktats. Honom skulle hon – det visade sig att brevskriverskan var en 55- årig hustru till en snickare – känna igen bland miljoner. Som den erfarna sanndrömmare hon var så hade hon direkt efter det hon vaknat berättat drömmen för sin man, vilket denne bestyrkte.

Nu kände hon igen drömmens mördare i por- trättet av W-R och vågade tråda fram.

Å klagaren arbetade enligt teorin att sällskapet Å på perrongen i Sundsvall hade rest norrut till- sammans med den mördade. En i sällskapet var Westermark-Rosén och en annan slaktare Dahl- gren. Sistnämnde är den som ska ha berättat för W-R att den mördade trävaruhandlaren hade en större summa med sig.

Vid matstoppet i Jörn skulle W-R ha tagit en sten och lindat in i en näsduk och svingat den mot Johanssons huvud med sådan kraft att denne dog.

F örsvaret sköttes av Westermark-Rosén själv utom de gånger han avbröt någon av de 150 vittnena och fick föras ut ur rättssalen.

W-R byggde sitt försvar på ett alibi. I januari 1895 hade han befunnit sig på gästgivargården i Fränsta. Uppgift lyckades han styrka med vittnen, först i form av skrivelser från gästgivaren och en annan person, och sedermera vid rätten då gästgi- varen m.fl. inkallades som vittnen.

Men vid tiden för mordet bar W-R helskägg. Nu var han slätrakad!

Åklagaren menade att den person som upphål- lit sig på gästgivargården i Fränsta på morddagen var inte W-R utan gardinhandlaren Norrman som var Westermark-Roséns skägglösa dubbelgångare!

W-R krävde då att den norska polisen skulle söka rätt på en norsk gårdfarihandlande som skulle ha vistats med honom på Fränsta.

Dessutom anmälde W-R för mened de personer som pekat ut honom som sittande på tåget

M en åklagaren kunde inte helt säkert visa att W-R funnit på tåget och än mindre att han skulle ha dödat trävaruhandlaren. Rätte- gången skapade fler frågetecken än svar.

Westermark-Rosén frikänd. Dom föll i lördags i rånmordssaken. Westermark-Rosén, Dahlberg, Wiklund och Norrman hafva icke kunnat åt saken fällas. Westermark-Rosén skall dock kvarsitta i häkte och öf- verlemnas till rådhusrätten i Sundsvall för att där undergå ransakning såsom misstänkt för stöld och erhålla slutdom. Hans ansvarspåståenden å stationskarlen Källvik och symaskins- reparatören Nyström ogillades. Stats- verket skall gälda kostnaderna i må- let, telegraferas den 26 d:s från Skel- lefteå.

Frikännande 1896-07-30 annonseras här i Afton- bladet